

МОДУЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ЛОГОПЕДІВ

У статті визначено та схарактеризовано шляхи організації модульного навчання студентів-логопедів у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: *індивідуальний підхід, індивідуалізація, модульне навчання.*

В статье определены и охарактеризованы пути организации модульного обучения студентов-логопедов в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: *индивидуальный подход, индивидуализация, модульное обучение.*

In the article certain and described the way of organization of the module teaching of speech students-therapists in higher educational establishment.

Key words: *individual approach, individualization, module teaching.*

Постановка проблеми. З кожним роком збільшується кількість дітей з порушеннями мовлення. Для своєчасного виявлення та корекції мовних порушень потрібні кваліфіковані спеціалісти, підготовку яких здійснюють вищі навчальні заклади. Ефективність підготовки логопедів тісно пов'язана з індивідуалізацією навчання, а саме – модульним навчанням.

Аналіз актуальних досліджень. У процесі наукового пошуку було встановлено, що проблема кредитно-модульної організації навчального процесу в цілому висвітлена в роботах Т.Васильєвої, В.Рябової, А.Алексюка, А.Фурман, Т.Козак, В.Коваленко та ін. Означена нами проблема ще не була предметом цілісного окремого дослідження.

Мета статті – розкрити шляхи модульного навчання як одного з напрямів індивідуалізації навчання студентів-логопедів.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні перед вищим педагогічним навчальним закладом постає завдання не допустити усереднення рівня підготовки студентів до професійної діяльності. Одним із шляхів вирішення цього завдання є активне впровадження індивідуального підходу в навчальний процес.

Необхідність упровадження індивідуального підходу в процесі підготовки студентів до логопедичної діяльності обумовлюють різні аспекти. На нашу думку, основними з них є:

– особистісні характеристики кожного студента (здібності, можливості, ціннісні орієнтації);

– різний рівень підготовленості до навчання у вищому навчальному закладі. Першокурсники починають навчатися фактично за різних умов, хоча формально мають однаковий доступ до знань, які надає вища школа (матеріально-технічна, навчально-методична бази, кадровий потенціал та ін.);

– різний рівень загальнопедагогічних і спеціальних знань, засвоєних за перші два роки навчання у вищому педагогічному закладі. Викладання курсу «Логопедія» починається з третього року навчання і здійснюється, ґрунтуючись на тих знаннях та навичках, які студенти отримали під час вивчення курсів «Вступ до спеціальності», «Анатомія, фізіологія і патологія органів слуху та мовлення», «Основи невропатології», «Неврологічні основи логопедії» та таких предметів, як «Дошкільна педагогіка», «Методика розвитку мовлення» та ін. Процес освіти хоча значною мірою і наповнений колективними формами навчання (лекції, практичні та семінарські заняття, конференції, дискусії, консультації тощо), але є суто індивідуальним у засвоєнні отримуваних знань.

Індивідуалізацію навчання трактують як:

– організацію навчального процесу, за якої вибір способів, прийомів, темпу навчання відповідає індивідуальним відмінностям студентів, рівню розвитку їх здібностей до учіння;

– систему виховних і дидактичних засобів, що відповідають меті діяльності і реальним пізнавальним можливостям колективу, окремих студентів, груп студентів і дозволяють забезпечувати навчальну діяльність студента на рівні його потенціальних можливостей з урахуванням мети навчання [2].

Слід зазначити, що у реальній практиці індивідуалізація навчання не є абсолютною, вона завжди відносна, оскільки:

– зазвичай ураховуються індивідуальні особливості не кожного студента, а групи студентів, що володіють приблизно подібними особливостями;

– ураховуються лише відомі особливості або їхні комплекси і саме ті, котрі важливі щодо навчання;

– іноді відбувається врахування деяких властивостей або станів лише тоді, коли саме це важливо для даного студента;

– індивідуалізація реалізується не у всьому обсязі навчальної діяльності, а епізодично або у будь-якому виді навчальної роботи й інтегрована з колективною та груповою роботою [1].

Для здійснення логопедичної підготовки на основі її індивідуалізації

необхідні такі основні передумови:

- рівнева диференціація змісту освіти (різні варіанти програм, підручників, методичних матеріалів, які дозволяють на єдиному базовому матеріалі змісту знань варіювати та індивідуалізувати процес навчання);
- нові форми і методи проведення групових та індивідуальних занять;
- постійна увага до аналізу й оцінки способів навчальної роботи студента, що спонукають його до усвідомлення не тільки результатів, але і процесу своєї роботи.

Дослідники проблем індивідуалізації навчання (А. Алексюк, Т. Васильєва, А. Кірсанова, М. Никандрова) виділяють модульне навчання як найбільш перспективну систему реалізації індивідуалізованого навчання.

Модульне навчання надає можливість для диференції змісту навчального матеріалу, його різнорівневого засвоєння, варіативного вибору способу та темпу. Прикладом диференціації змісту може бути існування альтернативних модулів, розробка максимальної кількості модулів і вибору лише їх певної кількості для засвоєння (наприклад, із запропонованих 15 модулів студенту необхідно обрати не менше 10). Різною може бути (і є насправді) ґрунтовність вивчення навчального матеріалу. Вибір рівня засвоєння проходить усвідомлено, передбачувано, попередньо сплановано. Диференціація навчання за темпом вивчення навчального матеріалу передбачає самостійний вибір студентом часу вивчення та задачі модуля. На думку Т. Васильєвої, студент може сам визначити індивідуальний темп роботи і пройти за вибором повний, скорочений чи прискорений курс залежно від кількості опрацьованих модулів.

Суть модульного навчання полягає в тому, що студент майже самостійно може працювати за запропованою йому викладачем навчальною програмою, яка містить програму дій, банк інформації та методичне керівництво щодо досягнення поставлених дидактичних цілей.

У дидактичному розумінні модуль є відносно автономним, замкнутим набором навчальних матеріалів, що мають інформаційне навантаження, і алгоритмізованих дій із забезпечення повного їх засвоєння студентами. З організаційних позицій модуль являє собою навчальний пакет, що забезпечує організацію засвоєння певної самостійної змістової одиниці.

Модульне навчання студентів-логопедів, перш за все, передбачає складання програми, під час розробки якої можна визначити таку систему послідовних дій викладача.

Перший крок – це представлення навчальних модулів як системи, тобто первинне структурування змісту, яке містить:

- визначення стрижневих ліній інтеграції навчальних модулів;
- відбір змісту для кожної стрижневої лінії.

Отже, викладач отримує цілісне уявлення про зміст предмету і його зв'язки із суміжними предметами логопедичної підготовки.

Другий крок – створення програми, компонентами якої є дидактичні цілі і сукупності навчальних модулів. Ця діяльність передбачає такі послідовні кроки:

- кожному модулю дається назва, яка відображає суть обраної для неї стрижневої лінії. Формулюється комплексна дидактична ціль для кожного модуля;

- на основі інтеграції змісту для кожного модуля відбирається навчальний матеріал, який являє собою закінчений блок інформації. Для кожного модуля визначається власна дидактична ціль. Так вибудовується система модулів;

- зміст кожного модуля поділяється на навчальні елементи. Для кожного елемента визначається приватна ціль. Побудова модуля починається завжди з формулювання цілі. Наступним навчальним елементом буде завдання для вхідного контролю, ціль якого – готовність студентів до роботи. Наступні навчальні елементи спрямовані на засвоєння знань і вмінь. Передостанній навчальний елемент модуля – резюме, узагальнюючий хід виконання завдань. Заключний навчальний елемент модулю складає завдання вихідного контролю.

Під час розробки модулів слід урахувувати те, що окремі дидактичні цілі навчальних елементів у своїй сукупності повинні забезпечити досягнення цілі модуля.

У модульному навчанні важливий принцип зворотного зв'язку, тому необхідно:

- перед кожним модулем проводити контроль знань і умінь студентів;
- обов'язково здійснювати поточний і проміжний контроль у кінці вивчення кожного навчального матеріалу;

- у завершенні роботи з модулем проводити підсумковий контроль.

З кожного модуля встановлюються форми контролю знань і оцінювання у балах з урахуванням важливості, складності, обсягу модуля. Постійно накопичувана сума балів складає рейтинг студентів. Ураховувати можна: термін виконання завдання, додаткову роботу, складність завдань, творчий підхід та ін.

Рейтинговий контроль у системі навчання має ряд переваг:

- здійснення попереднього (вхідного), поточного і підсумкового контролю;

- забезпечення зворотного зв'язку, надійності (на основі розгорнутих процедур оцінки результатів окремих ланок контролю);

- забезпечення розвитку особистісних якостей (відповідальність,

креативність, адекватність самооцінки та ін.).

Відповідно до вищезазначених вимог розроблена модульна програма з курсу «Логопедія», яка слугує дидактичним посібником для студентів у процесі пізнання матеріалу.

Слід зазначити, що принципово змінюється діяльність викладача на занятті. Його головне завдання – розробити модульну програму, самі модулі, а на занятті він мотивує, організовує, координує, консультує, тобто, використовуючи потенціал модульного навчання, здійснює рефлексивне управління навчанням.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, модульна система вищої освіти і пов'язані з її введенням інтенсифікація інформаційно-діяльного процесу навчання, система контролю знань може значною мірою підвищити ефективність і якість підготовки фахівців, забезпечити цілеспрямованість творчої діяльності особи.

Подальшої розробки потребують диференційовані завдання до кожного модуля з курсу «Логопедія».

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар В. Основні напрямки та перспективи розвитку дефектологічної науки в Україні / В. Бондар // Дефектологія. – 1999. – №3. – С. 2 – 7.

2. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник / В.І. Лозова, Г.В. Троцько // Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – 2-е вид., випр. і доп. – Харків: «ОВС», 2002. – 400 с.

3. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів / О.Я. Савченко – К.: Абрис. 1997. – 416 с.